Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 4 december 2025 *

”Begäran om förhandsavgörande – Harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället – Direktiv 2001/29/EG – Artiklarna 2–4 – Rätten till mångfaldigande – Begreppet verk – Upphovsrättsligt skydd för alster av brukskonst – Bedömning av originaliteten hos ett alster av brukskonst – Begreppet fria och kreativa val – Kriterier vid bedömningen av dessa val – Bedömning av intrånget i ensamrätterna”

I de förenade målen C-580/23 och C-795/23,

angående två beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, från Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (Sverige) (C-580/23) och Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) (C-795/23), genom beslut av den 20 september 2023 respektive den 21 december 2023, som inkom till domstolen den 21 september 2023 respektive den 21 december 2023, i målen

Mio AB,

Mio e-handel AB,

Mio Försäljning AB

mot

Galleri Mikael & Thomas Asplund Aktiebolag (C-580/23),

och

USM U. Schärer Söhne AG,

mot

konektra GmbH,

LN (C-795/23)

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

* Rättegångsspråk: tyska och svenska.

sammansatt av avdelningsordföranden F. Biltgen, domstolens vice ordförande T. von Danwitz, tillika tillförordnad domare på första avdelningen, samt domarna I. Ziemele (referent), A. Kumin och S. Gervasoni,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 30 januari 2025,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Mio AB, Mio e-handel AB och Mio Försäljning AB genom Å. Hellstadius, M. Johansson och R. Wessman, advokater,

– konektra GmbH och LN, genom R. Hirsch och N. Tretter, Rechtsanwälte,

– Galleri Mikael & Thomas Asplund Aktiebolag, genom M. Bruder och H. Wistam, advokater,

– USM U. Schärer Söhne AG, genom E. Keller och V. Zipperich, Rechtsanwälte,

– Frankrikes regering, genom R. Bénard och E. Timmermans, båda i egenskap av ombud,

– Nederländernas regering, genom M.K. Bulterman och J.M. Hoogveld, båda i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom C. Faroghi, J. Samnadda och G. von Rintelen, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 8 maj 2025 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Respektive begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 2–4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (EGT L 167, 2001, s. 10).

2 Begäran om förhandsavgörande har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, Mio AB, Mio e-handel AB och Mio Försäljning AB, bolag bildade enligt svensk rätt (nedan gemensamt kallade Mio), och, å andra sidan, Galleri Mikael & Thomas Asplund Aktiebolag, ett bolag bildat enligt svensk rätt (nedan kallat Asplund) (C-580/23), och i ett mål mellan, å ena sidan, USM U. Schärer Söhne AG, ett bolag bildat enligt schweizisk rätt (nedan kallat USM), och, å andra sidan, konektra GmbH, ett bolag bildat enligt tysk rätt, och LN, som är bolagets direktör (nedan gemensamt kallade Konektra) (C-795/23). Båda målen rör påstådda intrång i upphovsrätten.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 2001/29

3 Skälen 4, 9, 10 och 60 i direktiv 2001/29 har följande lydelse:

”(4) Harmoniserade rättsliga ramar för upphovsrätt och närstående rättigheter kommer genom ökad klarhet i rättsligt hänseende och genom att en hög skyddsnivå skapas inom området för immaterialrätt att uppmuntra till betydande investeringar i kreativ och innovativ verksamhet, bl.a. då det gäller nätinfrastruktur, vilket i sin tur leder till tillväxt och ökad konkurrenskraft för europeisk industri inom såväl innehållsskapande som informationsteknik och mer allmänt inom ett brett område av industri- och kultursektorer. Detta kommer att säkerställa sysselsättningen och främja skapandet av nya arbetstillfällen.

…

(9) Utgångspunkten för en harmonisering av upphovsrätt och närstående rättigheter måste vara en hög skyddsnivå, eftersom dessa rättigheter har en avgörande betydelse för det intellektuella skapandet. Skyddet av dem bidrar till att bevara och utveckla kreativiteten och gagnar upphovsmän, utövande konstnärer, producenter, konsumenter, kultur, näringsliv och allmänhet. Immaterialrätt har därför erkänts som en integrerad del av äganderätten.

(10) För att upphovsmännen och de utövande konstnärerna skall kunna fortsätta med sin skapande och konstnärliga verksamhet måste de få en skälig ersättning för utnyttjandet av sina verk och detsamma gäller producenterna som måste kunna finansiera denna verksamhet. De investeringar som krävs för att producera varor, t.ex. fonogram, filmer eller multimedieprodukter, och tjänster, t.ex. sådana som tillhandahålls på begäran, är betydande. Ett tillfredsställande rättsligt skydd av immateriella rättigheter är nödvändigt för att säkerställa sådan ersättning och för att möjliggöra en tillfredsställande avkastning på investeringarna.

…

(60) Det skydd som föreskrivs i detta direktiv bör inte påverka nationella bestämmelser eller gemenskapsbestämmelser på andra områden, t.ex. industriell äganderätt, dataskydd, villkorad tillgång, tillgång till allmänna handlingar och regeln om kronologi för utnyttjande i media, som kan påverka skyddet av upphovsrätt eller närstående rättigheter.”

4 I artikel 2 i detta direktiv, med rubriken ”Rätten till mångfaldigande”, föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva en ensamrätt att tillåta eller förbjuda direkt eller indirekt, tillfälligt eller permanent, mångfaldigande, oavsett metod och form, helt eller delvis

a) för upphovsmän: av deras verk,

b) för utövande konstnärer: av upptagningar av deras framföranden,

c) för fonogramframställare: av deras fonogram,

d) för framställarna av de första upptagningarna av filmer: av original och kopior av deras filmer,

e) för radio- och televisionsföretag: av upptagningar av deras utsändningar, trådöverförda såväl som luftburna, inklusive kabel- och satellitsändningar.”

5 Artikel 3 i direktivet har rubriken ”Rätten till överföring av verk till allmänheten och rätten att göra andra alster tillgängliga för allmänheten”. Artikel 3 föreskriver följande:

”1. Medlemsstaterna skall ge upphovsmän en ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje överföring till allmänheten av deras verk, på trådbunden eller trådlös väg, inbegripet att verken görs tillgängliga för allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dessa verk från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

2. Medlemsstaterna skall ge ensamrätt att tillåta eller förbjuda tillgängliggörandet för allmänheten, på trådbunden eller trådlös väg, på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dem från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer,

a) för utövande konstnärer: av upptagningar av deras framföranden,

b) för fonogramframställare: av deras fonogram,

c) för framställarna av de första upptagningarna av filmer: av originalet och kopior av deras filmer, och

d) för radio- och televisionsföretag: av upptagningar av deras sändningar, trådöverförda såväl som luftburna, inklusive kabel- och satellitsändningar.

3. De rättigheter som avses i punkterna 1 och 2 skall inte anses vara konsumerade genom någon form av överföring till allmänheten eller genom att alster görs tillgängliga för allmänheten enligt denna artikel.”

6 I artikel 4 i detta direktiv, med rubriken ”Spridningsrätt”, föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall ge upphovsmän en ensamrätt att tillåta eller förbjuda all slags spridning till allmänheten, genom försäljning eller på annat sätt, av originalet av deras verk eller av kopior av detta.

2. Spridningsrätten för originalet eller kopior av verket skall inte konsumeras inom [Europeiska] gemenskapen förutom i de fall då den första försäljningen av exemplaret i fråga, eller då den första gången någon annan form av överföring av äganderätten till detta, görs inom gemenskapen av rättsinnehavaren eller med dennes samtycke.”

7 I artikel 5 i direktiv 2001/29, med rubriken ”Undantag och inskränkningar”, föreskrivs följande:

”1. Tillfälliga former av mångfaldigande enligt artikel 2, som är flyktiga eller utgör ett inkluderande av underordnad betydelse och som utgör en integrerad och väsentlig del i en teknisk process och vars enda syfte är att möjliggöra

a) en överföring i ett nät mellan tredje parter via en mellanhand eller

b) en laglig användning

av ett verk eller annat alster och som inte har någon självständig ekonomisk betydelse, skall undantas från den rätt till mångfaldigande som avses i artikel 2.

…

5. De undantag och inskränkningar som föreskrivs i punkterna 1, 2, 3 och 4 får endast tillämpas i vissa särskilda fall som inte strider mot det normala utnyttjandet av verket eller annat alster och inte oskäligt inkräktar på rättsinnehavarnas legitima intressen.”

8 I artikel 9 i direktivet, som har rubriken ”Fortsatt tillämpning av andra rättsliga bestämmelser”, föreskrivs att direktivet inte påverkar bestämmelser inom andra områden.

Direktiv 98/71/EG

9 Skäl 8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd (EGT L 289, 1998, s. 28) har följande lydelse:

”I avsaknad av harmonisering av lagar om upphovsrätt är det viktigt att befästa principen om dubbelt skydd enligt särskild lag om registrerat mönsterskydd och lag om upphovsrätt, varvid medlemsstaterna skall ha frihet att bestämma förutsättningarna för upphovsrätt och dess räckvidd.”

10 I artikel 17 i direktivet, som har rubriken ”Förhållande till upphovsrätten”, föreskrivs följande:

”Ett mönster som är skyddat genom att det enligt detta direktiv är registrerat som mönsterrätt i eller för en medlemsstat skall också ge rätt till lagstadgat skydd enligt denna stats upphovsrätt från den dag då mönstret skapades eller lades fast på något sätt. Det tillkommer varje enskild medlemsstat att avgöra i vilken utsträckning och på vilka villkor ett sådant skydd skall ges, samt även vilken originalitetsnivå som skall krävas.”

Förordning (EG) nr 6/2002

11 I skäl 32 i rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning (EGT L 3, 2002, s. 1), anges följande:

”Eftersom lagstiftningen om upphovsrätt inte är fullständigt harmoniserad, är det viktigt att slå fast principen om dubbelt skydd enligt gemenskapsformskyddsrätten och enligt upphovsrätten, varvid medlemsstaterna kommer att ges frihet att bestämma omfattningen av upphovsrätten och under vilka förutsättningar sådant skydd medges.”

12 I artikel 3 a i förordningen definieras begreppet formgivning på samma sätt som begreppet mönster i artikel 1 led a i direktiv 98/71.

13 Artikel 96 i förordningen har rubriken ”Förhållande till andra skyddsformer i nationell rätt”. I punkt 2 i den artikeln föreskrivs följande:

”En formgivning som är skyddad genom en gemenskapsformgivning skall också kunna skyddas enligt medlemsstaternas upphovsrätt från och med den dag då formgivningen skapades eller på något sätt fastställdes. Det tillkommer varje medlemsstat att avgöra i vilken utsträckning och på vilka villkor ett sådant skydd skall ges, samt även vilken verkshöjd som skall krävas.”

Svensk rätt

14 I 1 § i lagen (1960:729), om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet i mål C-580/23 (nedan kallad upphovsrättslagen), föreskrivs följande:

”Den som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk har upphovsrätt till verket oavsett om det är

1. skönlitterär eller beskrivande framställning i skrift eller tal,

2. datorprogram,

3. musikaliskt eller sceniskt verk,

4. filmverk,

5. fotografiskt verk eller något annat alster av bildkonst,

6. alster av byggnadskonst eller brukskonst, eller

7. verk som har kommit till uttryck på något annat sätt.”

15 Enligt 2 § upphovsrättslagen innefattar upphovsrätt, med vissa inskränkningar, uteslutande rätt att förfoga över verket genom att framställa exemplar av det och genom att göra det tillgängligt för allmänheten, i ursprungligt eller ändrat skick, i översättning eller bearbetning, i annan litteratur- eller konstart eller i annan teknik. Framställning av exemplar innefattar varje direkt eller indirekt samt tillfällig eller permanent framställning av exemplar av verket, oavsett i vilken form eller med vilken metod den sker och oavsett om den sker helt eller delvis. Verket görs tillgängligt för allmänheten bland annat när verket överförs till allmänheten eller när exemplar av verket bjuds ut till försäljning, uthyrning eller utlåning eller annars sprids till allmänheten.

16 Enligt 53 b § upphovsrättslagen får domstolen vid vite förbjuda den som vidtar eller medverkar till en åtgärd som innebär intrång att fortsätta med åtgärden.

Tysk rätt

17 I 2 § Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) (lagen om upphovsrätt och närstående rättigheter (upphovsrättslagen)) av den 9 september 1965 (BGBl. 1965 I, s. 1273), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet i mål C-795/23, med rubriken ”Skyddade verk”, föreskrivs i punkt 1 led 4 att skyddade litterära, vetenskapliga och

konstnärliga verk bland annat omfattar verk av bildkonst, inbegripet alster av byggnadskonst eller brukskonst, samt utkast till sådana verk. Enligt 2 § punkt 2 är det endast personliga intellektuella skapelser som är verk i den mening som avses i denna lag.

Målen vid de nationella domstolarna och tolkningsfrågorna

Mål C-580/23

18 Asplund tillverkar och formger olika inredningsprodukter och möbler. Asplund har i sitt sortiment bland annat matbord i möbelserien Palais Royal.

19 Mio bedriver detaljhandel inom möbel- och heminredningsbranschen. Mio har i sitt sortiment bland annat matbord i möbelserien Cord.

20 Asplund väckte i oktober 2021 talan i Patent- och marknadsdomstolen mot Mio om upphovsrättsintrång. I målet yrkade Asplund bland annat att Patent- och marknadsdomstolen vid vite skulle förbjuda Mio att tillverka, marknadsföra eller sälja matbord i möbelserien Cord. Asplund gjorde därvid gällande att matborden i möbelserien Palais Royal var upphovsrättsligt skyddade som alster av brukskonst samt att matborden i möbelserien Cord följaktligen gjorde intrång i upphovsrätten, eftersom de uppvisade stora likheter med matborden i möbelserien Palais Royal.

21 Mio bestred att matborden i möbelserien Palais Royal var upphovsrättsligt skyddade och gjorde gällande att dessa bord saknade tillräcklig originalitet för att uppnå upphovsrättsligt skydd. Enligt Mio bygger dessa bord på enkla variationer av tidigare känd formgivning som finns upptagen i registret över registrerade formgivningar i Europeiska unionen. Även om matborden i möbelserien Palais Royal skulle vara upphovsrättsligt skyddade, är detta skydd under alla omständigheter begränsat och mycket snävt och de skillnader som finns mellan de två berörda bordsmodellerna är tillräckliga för att visa att Mios bord inte gör intrång i upphovsrätten.

22 Patent- och marknadsdomstolen biföll Asplunds yrkande och angav att matborden i möbelserien Palais Royal var upphovsrättsligt skyddade såsom alster av brukskonst och att matborden i möbelserien Cord utgjorde ett intrång i upphovsrätten.

23 Mio överklagade Patent- och marknadsdomstolens avgörande till Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen, som är den hänskjutande domstolen.

24 Den hänskjutande domstolen hyser i huvudsak tvivel om huruvida matborden i möbelserien Palais Royal åtnjuter upphovsrättsligt skydd som ett verk. Den hänskjutande domstolen önskar få klarhet i vilka kriterier som gör det möjligt att fastställa ett alsters originalitet för att det ska kunna betraktas som ett verk i den mening som avses i artikel 2 led a i direktiv 2001/29, i enlighet med den rättspraxis som följer av domen av den 12 september 2019, Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721).

25 Den hänskjutande domstolen har preciserat att det, för att ett alster ska kunna anses vara originellt, både är nödvändigt och tillräckligt att det återspeglar upphovsmannens personlighet, genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val. När utformningen av ett alster däremot är betingad av tekniska överväganden, regler eller krav som inte lämnar utrymme för någon kreativitet, ska alstret i fråga inte anses ha den originalitet som krävs för att utgöra ett verk och

således för att åtnjuta upphovsrättsligt skydd. Den hänskjutande domstolen har emellertid påpekat att ett alster kan uppfylla ett sådant krav på originalitet, även om utformningen är betingad av tekniska överväganden, under förutsättning att upphovsmannen därvid inte har hindrats från att återspegla sin personlighet i alstret genom att ge uttryck för fria och kreativa val.

26 Den hänskjutande domstolen har i detta hänseende erinrat om att den, vid bedömningen av om ett alster är en originell skapelse, ska beakta samtliga relevanta omständigheter, såsom de förelåg vid utformningen av alstret, oberoende av yttre faktorer som hänför sig till tiden efter det att alstret skapades.

27 Emellertid kvarstår en oklarhet om hur den konkreta bedömningen av om ett alster har den originalitet som krävs ska göras och vilka faktorer som ska eller bör beaktas när man fastställer om ett alster av brukskonst återspeglar upphovsmannens personlighet, genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val.

28 Enligt den hänskjutande domstolen är det tillräckligt att upphovsmannen har haft utrymme och i realiteten har gjort olika slags val vid skapandet av alstret, att dessa val inte styrts av tekniska överväganden, regler eller krav och att valen på något sätt återspeglas och kommer till uttryck i alstret. En sådan långtgående tolkning skulle i praktiken innebära att bedömningen av originaliteten ska ta sin utgångspunkt i själva skapandeprocessen och de val som upphovsmannen har gjort i denna process. Den skulle också innebära att i princip alla de val som upphovsmannen gjort vid skapandet och som inte styrts av tekniska överväganden, regler eller krav, skulle anses vara fria och kreativa.

29 Den hänskjutande domstolen anser att den behöriga domstolens originalitetsprövning av ett alster enligt den tolkningen fokuserar på skapandeprocessen och de val som upphovsmannen gjort i denna process, snarare än på frågan om alstret i sig – eller slutresultatet av skapandeprocessen – faktiskt ger uttryck för en konstnärlig prestation. Frågan om alstret uppvisar tillräcklig originalitet skulle härigenom bli en ”bevisfråga snarare än en rättsfråga”.

30 Den hänskjutande domstolen har påpekat att en sådan tolkning av originalitetskravet skulle innebära att det ställs tämligen låga krav på de kreativa och fria val som upphovsmannen behöver ha gjort och som ett alster av brukskonst ska ge uttryck för. Det i sin tur skulle kunna leda till att även alster som inte förtjänar att kvalificeras som verk tillerkänns upphovsrättsligt skydd. Vidare skulle det kunna leda till att enkla alster som i grunden inte har skapats med konstnärligt syfte – eller som i vart fall inte besitter konstnärlig särprägel – skyddas som verk.

31 Den hänskjutande domstolen anser att en ytterligare konsekvens av ett lågt ställt originalitetskrav för alster av brukskonst är att det skulle kunna urholka betydelsen av det mindre generösa skyddet för formgivningar. I detta sammanhang ställer sig den hänskjutande domstolen frågan hur ett lågt krav på originalitet för alster av brukskonst skulle förhålla sig till det krav på särprägel som ställs för att få skydd för formgivning. Även om upphovsrätten och formgivningsrätten har olika syften, framstår det inte som en rimlig och önskvärd ordning ifall en formgivning kan ges upphovsrättsligt skydd som verk trots att den inte är tillräckligt särpräglad för att erhålla formgivningsskydd. Den hänskjutande domstolen anser, såsom EU-domstolen slog fast i domen av den 12 september 2019, Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721), att ett och samma alster av brukskonst visserligen kan ges ett dubbelt skydd genom formgivningsskyddet och upphovsrättsskyddet, men att detta dubbla skydd enbart är avsett att omfatta vissa situationer. Ett alltför lågt ställt originalitetskrav skulle dock kunna leda till att alster av brukskonst kan erhålla dubbelt skydd i flertalet av fallen.

32 En annan tolkning skulle emellertid kunna vara att bedömningen i frågan om alstret av brukskonst återspeglar upphovsmannens personlighet, genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val, ska ta sin utgångspunkt i själva alstret. Alstret ska i sig återspegla upphovsmannens personlighet och uppvisa ett mått av konstnärlighet eller besitta vad som – i vart fall tidigare – i Sverige och bland annat Tyskland har benämnts ”verkshöjd”. En bedömning enligt denna tolkning skulle kunna innebära att alstret måste ha en viss individuell särprägel och vara i någon mån unikt. Eller uttryckt på ett annat sätt, det måste vara fråga om ett alster som har höjt sig till en viss grad av självständighet och originalitet och som ger uttryck för upphovsmannens individualitet.

33 Mot denna bakgrund beslutade Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Vid bedömningen av om ett alster av brukskonst förtjänar upphovsrättens långtgående skydd som verk i den mening som avses i artiklarna 2–4 i direktiv [2001/29], hur ska prövningen göras – och vilka faktorer ska eller bör beaktas – i frågan om alstret återspeglar upphovsmannens personlighet, genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val? Härvid är frågan särskilt om originalitetsprövningen ska vara inriktad på faktorer kring skapandeprocessen och upphovsmannens redogörelse för de faktiska val som han eller hon har gjort vid skapandet av alstret eller på faktorer avseende alstret i sig och slutresultatet av skapandeprocessen och om själva alstret ger uttryck för en konstnärlig verkan.

2) För svaret på fråga 1 och frågan om ett alster av brukskonst återspeglar upphovsmannens personlighet genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val, vilken betydelse har det att
   a) alstret består av element som återfinns i det allmänna formförrådet?
   b) alstret bygger vidare på och utgör en variation av tidigare känd formgivning eller en pågående formgivningstrend?
   c) identiska eller liknande alster har skapats före eller – oberoende och utan vetskap om det alster av brukskonst som påstås ha skydd som verk – efter skapandet av det ifrågavarande alstret?

3) Hur ska likhetsbedömningen göras – och vilken likhet krävs – vid prövningen av om ett påstått intrångsgörande alster av brukskonst omfattas av ett verks skyddsomfång och gör intrång i den ensamrätt till verket som enligt artiklarna 2–4 i direktiv [2001/29] ska tillkomma upphovsmannen? Härvid är frågan särskilt om prövningen ska ta sikte på om verket är igenkännbart i det påstått intrångsgörande alstret eller på om det påstått intrångsgörande alstret ger samma helhetsintryck som verket, eller vad prövningen annars ska vara inriktad på.

4) För svaret på fråga 3 och frågan om ett påstått intrångsgörande alster av brukskonst omfattas av ett verks skyddsomfång och gör intrång i ensamrätten till verket, vilken betydelse har
   a) verkets grad av originalitet för verkets skyddsomfång?
   b) det förhållandet att verket och det påstått intrångsgörande alstret av brukskonst består av element som återfinns i det allmänna formförrådet eller bygger vidare på och utgör variationer av tidigare känd formgivning eller en pågående formgivningstrend?
   c) det förhållandet att andra identiska eller liknande alster har skapats före eller – oberoende och utan vetskap om verket – efter verkets skapande?”

Mål C-795/23

34 USM tillverkar och saluför sedan årtionden ett system med anpassningsbara möbler under namnet USM Haller. Detta möbelsystem kännetecknas av runda glänsande rör i krom som är sammansatta med hjälp av sammanfogande kulor för att bilda en struktur där kulörta metallskivor sätts in. De på detta sätt skapade strukturerna kan kombineras fritt och monteras på varandra eller bredvid varandra.

35 Genom sin nätbutik erbjuder Konektra reservdelar och utbyggnadselement för de anpassningsbara möblerna USM Haller, vars form och, i de flesta fall, färg motsvarar USM:s komponenter. Efter att först ha begränsat sig till att endast sälja reservdelar, vilket USM inte har ifrågasatt, omarbetade Konektra år 2017 sin nätbutik. Sedan år 2018 innehåller Konektras webbplats en förteckning över alla komponenter som är nödvändiga för en fullständig sammansättning av möblerna USM Haller och gör även reklam för dessa med bilder av monterade möbler. Konektra erbjuder dessutom sina kunder en monteringstjänst för att montera de reservdelar som levereras till en komplett möbel, och dess leveranser åtföljs av monteringsanvisningar för montering av kompletta möbler.

36 Enligt USM begränsar sig Konektra inte längre till att erbjuda reservdelar till systemet USM Haller, utan tillverkar, erbjuder och saluför sitt eget möbelsystem, som är identiskt med USM:s. USM anser att Konektras utbud gör intrång i USM:s upphovsrätt till systemet USM Haller såsom alster av brukskonst, eller att det i vart fall utgör en imitation som är otillåten enligt konkurrensrätten.

37 USM väckte därför talan mot Konektra ”om föreläggande om förbud, lämnande av upplysningar och redovisning” samt ”om ersättning för kostnaderna för underrättelse och fastställelse av bolagets ersättningsskyldighet”. Landgericht Düsseldorf (Regionala domstolen i Düsseldorf, Tyskland) biföll dessa yrkanden, huvudsakligen på grundval av upphovsrätten.

38 Oberlandesgericht Düsseldorf (Regionala överdomstolen i Düsseldorf, Tyskland) avslog däremot dessa yrkanden på grundval av upphovsrätten. Den domstolen fann att systemet med anpassningsbara möbler USM Haller inte var ett upphovsrättsligt skyddat verk av brukskonst, eftersom det inte uppfyllde de villkor som uppställs i EU-domstolens praxis, vilken bland annat följer av domen av den 12 september 2019, Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721), och domen av den 11 juni 2020, Brompton Bicycle (C-833/18, EU:C:2020:461), för att anses utgöra verk av brukskonst, i den mening som avses i artiklarna 2–4 i direktiv 2001/29.

39 Både USM och Konektra överklagade domen från Oberlandesgericht Düsseldorf (Regionala överdomstolen i Düsseldorf) till Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland), som är den hänskjutande domstolen.

40 Den hänskjutande domstolen anser att utgången i det nationella målet beror på tolkningen av begreppet verk, i den mening som avses i artiklarna 2 led a, 3.1 och 4.1 i direktiv 2001/29, enligt vilket ett alster måste ha två särdrag för att kunna kvalificeras som verk, nämligen dels att alstret i fråga måste vara originellt, i den meningen att det ska utgöra upphovsmannens egen intellektuella skapelse, genom att ge uttryck för upphovsmannens fria och kreativa val, dels att skapandet av verket inte kan ha varit betingat av tekniska överväganden, regler eller andra krav som inte har lämnat något utrymme för utövandet av en kreativ frihet.

41 Den hänskjutande domstolen har i detta avseende angett att systemet med anpassningsbara möbler USM Haller utgör ett ”tillräckligt uttryck”, i den mening som avses vad gäller det andra särdraget i den rättspraxis som följer av domen av den 12 september 2019, Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721). Detta andra särdrag förutsätter att det finns ett alster som kan identifieras med tillräcklig precision och objektivitet, även om detta uttryck inte nödvändigtvis är permanent. Enligt den hänskjutande domstolen möjliggör systemet med anpassningsbara möbler USM Haller en ”objektiv identifiering”, eftersom det består av ett begränsat antal enskilda element som kombineras i ett system och som ger ett karaktäristiskt och återkommande helhetsintryck.

42 Den hänskjutande domstolen utesluter inte i detta avseende att det i fråga om brukskonst kan finnas ett förhållande i form av huvudregel och undantag mellan formgivningsskyddet och det upphovsrättsliga skyddet, i den meningen att det vid prövningen av alstrens originalitet enligt upphovsrätten ska ställas högre krav på upphovsmannens fria och kreativa val än för andra typer av alster.

43 Den hänskjutande domstolen har vidare angett att frågan uppkommer huruvida bedömningen av ett alsters originalitet beror på upphovsmannens subjektiva synvinkel eller om ett objektivt kriterium ska tillämpas. Den hänskjutande domstolen anser i detta avseende att det ännu inte klart har slagits fast i domstolens praxis huruvida det vid bedömningen av ett alsters originalitet kan tas hänsyn till yttre omständigheter och omständigheter som hänför sig till tiden efter det att alstren skapades, såsom att det visats i utställningar eller på museer eller till och med att det är känt i branschkretsar.

44 Mot denna bakgrund beslutade Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) När det är fråga om alster av brukskonst, är då förhållandet mellan formskyddet och upphovsrättsskyddet sådant att de utgör huvudregel och undantag i förhållande till varandra på ett sätt som innebär att det vid den upphovsrättsliga bedömningen av sådana alsters originalitet ställs högre krav på den grad av kreativ frihet som dess upphovsman haft än vad som gäller för andra typer av verk?

2) Ska den upphovsrättsliga bedömningen av ett alsters originalitet (även) omfatta upphovsmannens subjektiva uppfattning om skapandeprocessen, och krävs det att upphovsmannens fria kreativa val ska vara medvetna för att de ska anses som fria kreativa val i den mening som avses i EU-domstolens rättspraxis?

3) Om det är avgörande för originalitetsprövningen huruvida och i vilken mån alstret ger objektivt uttryck för ett konstnärligt skapande: Är det möjligt att i samband med nämnda prövning ta hänsyn till omständigheter som inträffat efter tidpunkten som är avgörande för originalitetsprövningen, nämligen tidpunkten för utformningen av alstret, såsom att det visats på konstutställningar eller i museer, eller att alstret fått erkännande i branschkretsar?”

Förfarandet vid domstolen

45 Domstolens ordförande beslutade den 13 maj 2024 att förena målen C-580/23 och C-795/23 vad gäller det muntliga förfarandet och domen.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan i mål C-795/23

46 Den hänskjutande domstolen i mål C-795/23 har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida direktiv 2001/29 ska tolkas så, att det föreligger ett förhållande i form av huvudregel och undantag mellan formskyddet och det upphovsrättsliga skyddet, vilket innebär att högre krav ska tillämpas vid prövningen av originaliteten hos alster av brukskonst än vad som gäller för andra typer av verk.

47 I förevarande fall avser den hänskjutande domstolens frågor specifikt huruvida ett bruksföremål ska kvalificeras som ett verk i den mening som avses i direktiv 2001/29. Denna domstol önskar bland annat få klarhet i räckvidden av punkt 52 i domen av den 12 september 2019, Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721), i vilken EU-domstolen slog fast att ett och samma alster visserligen enligt unionsrätten kan ges ett dubbelt skydd genom formgivningsskyddet och upphovsrättsskyddet, men att detta dubbla skydd enbart är avsett att omfatta vissa situationer.

48 I detta hänseende ska det erinras om att begreppet verk i artikel 2 led a i direktiv 2001/29, enligt EU-domstolens fasta rättspraxis, utgör ett självständigt unionsrättsligt begrepp som ska tolkas och tillämpas på ett enhetligt sätt och som förutsätter att två kumulativa förutsättningar är uppfyllda. För det första innebär detta begrepp att det finns ett originellt alster, i den meningen att det är upphovsmannens egen intellektuella skapelse. För det andra är det endast element som ger uttryck för ett sådant skapande som kan kvalificeras som verk (dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 29 och där angiven rättspraxis).

49 När det gäller den första förutsättningen följer det av domstolens praxis att det, för att ett alster ska kunna anses vara originellt, både är nödvändigt och tillräckligt att det återspeglar upphovsmannens personlighet, genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val. När utformningen av ett alster däremot är betingad av tekniska överväganden, regler eller krav som inte lämnar utrymme för något utövande av en kreativ frihet ska alstret i fråga inte anses ha den originalitet som krävs för att utgöra ett verk (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 september 2019, Cofemel m.fl., C-683/17, EU:C:2019:721, punkterna 30 och 31 samt där angiven rättspraxis).

50 Den omständigheten att upphovsmannens personlighet återspeglas i det alster för vilket skydd begärs, genom upphovsmannens fria och kreativa val, utgör således det avgörande villkoret för att begreppet originalitet ska anses vara uppfyllt och följaktligen för det upphovsrättsliga skyddet i unionsrätten.

51 Vad däremot gäller skyddet för formgivningar som antingen omfattas av direktiv 98/71, vilket är tillämpligt på formgivningar som är registrerade i eller för en medlemsstat, eller av förordning nr 6/2002, som är tillämplig på formgivningar som skyddas på unionsnivå, är ett annat objektivt skyddskriterium tillämpligt, nämligen kriteriet avseende nyhet och särprägel. Detta kriterium ska bedömas i förhållande till tidigare formgivningar. I detta sammanhang kan varje formgivning som skiljer sig tillräckligt mycket från tidigare formgivningar för att ge ett annat helhetsintryck omfattas av nämnda skydd.

52 Denna skillnad avseende kriterier för skydd förklaras av den omständigheten att skyddet för formgivningar, å ena sidan, och skyddet enligt upphovsrätten, å andra sidan, har olika syften och omfattas av olika regelverk. Formskyddet är nämligen avsett att skydda alster som även om de är

nya och individualiserade, är användbara och avsedda att massproduceras. Detta skydd är dessutom endast avsett att gälla under en begränsad tid som dock ska vara tillräckligt lång för att den investering som krävs för skapandet och tillverkningen av dessa alster ska ge avkastning, utan att konkurrensen samtidigt begränsas i för hög grad. Vad gäller skyddet enligt upphovsrätten, som gäller för en betydligt längre tid, förbehålls detta alster som förtjänar att kvalificeras som verk (dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 50).

53 Av dessa skäl får beviljandet av upphovsrättsligt skydd för ett alster som är skyddat såsom formgivning inte vara till förfång för syftet med och effektiviteten hos dessa två skydd (dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 51).

54 Av detta följer, för det första, att de alster som skyddas som formgivning i princip inte kan likställas med dem som utgör verk som skyddas av direktiv 2001/29 (dom av den 12 september 2019, Cofemel C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 40). För det andra finns det inte något automatiskt samband mellan beviljande av formskydd och beviljande av upphovsrättsligt skydd. För det tredje får villkoren för dessa skydd, nämligen nyhet och särprägel å ena sidan och originalitet å andra sidan, inte förväxlas.

55 Även om formskydd och upphovsrättsligt skydd inte utesluter varandra (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 43) och kan beviljas för ett och samma alster, är detta dubbla skydd begränsat till vissa fall (dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 52), eftersom en upphovsman förväntas skapa ett unikt verk som bär upphovsmannens personliga prägel och som i sig är skyddat i enlighet med direktiv 2001/29.

56 Det finns emellertid inte något förhållande i form av huvudregel och undantag mellan skyddet för formgivningar och det upphovsrättsliga skyddet.

57 Det ska således slås fast att en formgivning ska kvalificeras som ett verk, i den mening som avses i direktiv 2001/29, om den uppfyller de två krav som anges i punkt 48 ovan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 48) och att originaliteten hos alster av brukskonst ska bedömas enligt samma krav som de som används för att bedöma originaliteten hos andra typer av alster.

58 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den första frågan i mål C-795/23 besvaras enligt följande. Direktiv 2001/29 ska tolkas så, att det inte föreligger ett förhållande i form av huvudregel och undantag mellan formskyddet och det upphovsrättsliga skyddet, innebärande att högre krav skulle tillämpas vid prövningen av originaliteten hos alster av brukskonst än vad som gäller för andra typer av verk.

Den första och den andra frågan i mål C-580/23 samt den andra och den tredje frågan i mål C-795/23

59 De hänskjutande domstolarna har ställt den första och den andra frågan i mål C-580/23 respektive den andra och den tredje frågan i mål C-795/23, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida artiklarna 2 led a, 3.1 och 4.1 i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att det vid bedömningen av originaliteten hos alster av brukskonst ska tas hänsyn till omständigheter som har samband med den kreativa processen och upphovsmannens avsikter eller endast till element som kan uppfattas i själva alstret. De hänskjutande domstolarna önskar i detta avseende få klarhet i vilken betydelse som ska tillmätas ytterligare omständigheter vid denna bedömning, såsom

användningen av redan tillgängliga former vid skapandet av det aktuella alstret, upphovsmannens inspiration av befintliga alster, möjligheten till ett liknande självständigt skapande eller alstrets erkännande av branschkretsar.

Bedömningen av originaliteten hos alster av brukskonst

60 Vad gäller bedömningen av originalitetskriteriet erinrar domstolen om att de båda hänskjutande domstolarna i förevarande fall önskar få klarhet i hur de kreativa val som görs vid skapandet av bruksföremål, såsom möbler, ska bedömas.

61 Det följer av den rättspraxis som det hänvisas till i punkterna 48 och 49 ovan att den domstol vid vilken talan väckts, för att fastställa ett upphovsrättsligt verks originalitet, ska bedöma huruvida det alster för vilket skydd begärs är ett uttryck för fria och kreativa val som återspeglar upphovsmannens personlighet.

62 Såsom generaladvokaten påpekade i punkt 41 i sitt förslag till avgörande ska denna bedömning göras med beaktande av särdragen hos den aktuella typen av verk. Alster av brukskonst skiljer sig från andra kategorier av verk genom att de i första hand utgör bruksföremål. Sådana föremål är resultatet av deras skapares kunnande och val, vilka kan vara dikterade av tekniska, ergonomiska eller säkerhetsmässiga begränsningar eller vara en följd av standarder eller överenskommelser som ingåtts inom den berörda sektorn.

63 I detta hänseende har domstolen preciserat att ett alster som uppfyller kravet på originalitet kan åtnjuta upphovsrättsligt skydd även om utformningen av alstret är betingad av tekniska överväganden, under förutsättning att upphovsmannen därvid inte har hindrats från att återspegla sin personlighet i alstret genom att ge uttryck för fria och kreativa val (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juni 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, punkt 26).

64 Det följer nämligen av rättspraxis att kravet på originalitet inte kan uppfyllas av de beståndsdelar i ett alster som endast kännetecknas av sin tekniska funktion, eftersom det upphovsrättsliga skyddet inte omfattar idéer. När dessa beståndsdelars uttryck bestäms av deras tekniska funktion är de olika sätt på vilka en idé kan genomföras så begränsade att idén och uttrycket flyter ihop (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juni 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, punkt 27 och där angiven rättspraxis).

65 Härav följer att det inom upphovsrätten inte kan presumeras att upphovsmannens val är av kreativ karaktär. Den domstol som ska pröva frågan om ett bruksföremåls originalitet ska således söka efter och identifiera de kreativa valen i dess form för att kunna fastställa att det är upphovsrättsligt skyddat, varvid det ska preciseras att även när upphovsmannen har gjort val som inte beror på tekniska eller andra begränsningar, kan det inte presumeras att dessa val är av kreativ karaktär i upphovsrättslig mening (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juni 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, punkt 32).

66 När det gäller beståndsdelar i ett bruksföremål omfattas dessa av samma regler som föremålet i dess helhet. De olika beståndsdelarna av ett verk åtnjuter således skydd enligt artikel 2 led a i direktiv 2001/29 förutsatt att de innehåller vissa av de element som ger uttryck för upphovsmannens egen intellektuella skapelse och i sig bidrar till originaliteten hos verket i dess helhet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 juli 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punkterna 38 och 39).

67 Det ska tilläggas att även om det är riktigt att konstnärliga eller estetiska överväganden ingår i den kreativa verksamheten, är den omständigheten att en formgivning skapar en estetisk effekt emellertid inte tillräcklig för att avgöra om denna formgivning utgör en intellektuell skapelse som återspeglar upphovsmannens fria val och personlighet och således uppfyller kravet på originalitet (dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 54).

68 Den omständigheten att en formgivning, utöver dess funktionella syfte, skapar en separat visuell effekt som är utmärkande ur estetisk eller konstnärlig synvinkel, kan således inte motivera att en sådan formgivning kvalificeras som verk i den mening som avses i direktiv 2001/29 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 55).

Beaktandet av upphovsmannens kreativa process och avsikter

69 De hänskjutande domstolarna önskar få klarhet i huruvida originaliteten hos ett bruksföremål, såsom möbler för vilka upphovsrättsligt skydd görs gällande i förevarande fall, ska bedömas med beaktande av bland annat upphovsmannens avsikter under skapandeprocessen.

70 Det följer av den rättspraxis som det erinrats om i punkterna 48 och 49 ovan att det, för att ett alster ska kunna anses vara originellt, både är nödvändigt och tillräckligt att det återspeglar upphovsmannens personlighet, genom att ge uttryck för dennes fria och kreativa val.

71 Såsom generaladvokaten påpekade i punkt 45 i sitt förslag till avgörande visar användningen av orden ”återspeglar” och ”ge uttryck för” tydligt att sådana val och upphovsmannens personlighet ska vara synliga i det föremål för vilket skydd begärs.

72 Vad gäller den andra omständighet som nämns i punkt 48 ovan har domstolen preciserat att begreppet verk i direktiv 2001/29 förutsätter att det finns ett alster som kan identifieras med tillräcklig precision och objektivitet. De myndigheter som har i uppgift att säkerställa skyddet av de ensamrätter som följer av upphovsrätten måste nämligen klart och tydligt kunna veta vilket alster som ska skyddas. Detsamma gäller för tredje parter, mot vilka det skydd som kan göras gällande av upphovsmannen till alstret kan komma att åberopas. Vidare krävs det – för att vid identifieringen av alstret undvika alla subjektiva inslag, vilka skadar rättssäkerheten – att alstret har kommit till uttryck på ett objektivt sätt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-310/17, EU:C:2019:721, punkterna 32 och 33 och där angiven rättspraxis).

73 Såsom det har erinrats om i punkt 65 ovan ska den domstol som ska pröva frågan om ett bruksföremåls originalitet således söka efter och identifiera de kreativa valen i dess form för att kunna fastställa att det är upphovsrättsligt skyddat.

74 Detta krav på att det ska finnas ett alster som kan identifieras återspeglar den grundläggande upphovsrättsliga principen att idéer inte skyddas, utan endast uttryck (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juni 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, punkt 27). Upphovsmannens avsikter ligger emellertid på idésidan. De kan således endast skyddas i den mån upphovsmannen har uttryckt dem i alstret.

75 Den domstol som ska pröva frågan om detta alsters originalitet kan följaktligen beakta upphovsmannens kreativa process och avsikter, under förutsättning att dessa omständigheter kommer till uttryck i själva alstret, dock utan att kunna grunda sin bedömning på ett avgörande sätt på dessa omständigheter.

Beaktande av andra omständigheter

76 De hänskjutande domstolarna önskar få klarhet i vilken betydelse som, vid bedömningen av originaliteten hos ett alster av brukskonst, ska tillmätas sådana omständigheter som upphovsmannens användning av redan tillgängliga former, upphovsmannens inspiration av befintliga alster, förekomsten av ett liknande självständigt skapande eller omständigheter som inträffat efter det att alstret skapades, såsom att det presenteras i utställningar eller på museer eller, mer allmänt, att alstret är erkänt i branschkretsar.

77 Domstolen erinrar om att det, vid bedömningen av huruvida ett alster är en originell skapelse och således upphovsrättsligt skyddad, enligt fast rättspraxis ankommer på den domstol som ska pröva detta att beakta samtliga relevanta omständigheter i det aktuella fallet, såsom de förelåg vid utformningen av alstret, oberoende av yttre faktorer som hänför sig till tiden efter det att alstret skapades (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juni 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, punkt 37).

78 För det första, såsom generaladvokaten påpekade i punkt 54 i sitt förslag till avgörande, utesluter det förhållandet att upphovsmannen till ett föremål har använt redan tillgängliga former inte i sig att föremålet är originellt. Ett föremål som enbart består av tillgängliga former kan nämligen vara originellt om upphovsmannen har uttryckt sina kreativa val i utformningen av dessa former.

79 Vad för det andra gäller det fallet att upphovsmannen till ett alster har inspirerats av befintliga alster, kommer det upphovsrättsliga skyddet att begränsas till de kreativa element som är specifika för denna upphovsman. När alstret i fråga är en variant av ett befintligt verk som härrör från samma upphovsman och per definition är originellt, kan det nämligen åtnjuta upphovsrättsligt skydd så länge de kreativa element som återfinns i verket finns kvar i verket och bär samma upphovsmans personliga prägel. När upphovsmännen däremot inte är samma person ska detta alster betraktas som ett verk som skapats med inspiration av ett annat verk, det vill säga ett verk som inte i oförändrat skick återger de kreativa elementen i ett annat verk, utan som skapats med inspiration av detta på annat sätt. Detta nya verk kan emellertid även som sådant åtnjuta detta skydd, under förutsättning att de krav som uppställs i den rättspraxis som det hänvisas till i punkt 48 ovan är uppfyllda.

80 För det tredje konstaterar domstolen att även om det i upphovsrätten inte föreskrivs något nyhetskrav, kan den omständigheten att en annan upphovsman har skapat alster som liknar eller är identiska med ett visst alster, innan alstret skapades, utgöra ett relevant indicium på att alstret uppvisar låg grad av originalitet eller till och med saknar originalitet. Icke desto mindre kan möjligheten att två upphovsmän självständigt har gjort liknande, eller till och med identiska, kreativa val inte helt uteslutas när det gäller brukskonst, där olika begränsningar som beror på föremålens tekniska funktion inskränker upphovsmännens frihet.

81 Vad för det fjärde slutligen gäller omständigheter såsom att ett föremål förevisas i konstutställningar eller på museer och att det är erkänt i branschkretsar, är dessa yttre omständigheter och omständigheter som hänför sig till tiden efter det att föremålen skapades, i enlighet med den rättspraxis som det hänvisas till i punkt 77 ovan, varken nödvändiga eller avgörande som sådana.

82 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den första och den andra frågan i mål C-580/23 respektive den andra och den tredje frågan i mål C-795/23 besvaras enligt följande. Artiklarna 2 led a, 3.1 och 4.1 i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att ett alster som återspeglar upphovsmannens personlighet, genom att ge uttryck för upphovsmannens fria och kreativa val, utgör ett verk i den mening som avses i dessa bestämmelser. Såsom inte fria och kreativa anses inte bara val som dikteras av olika begränsningar, särskilt tekniska, som upphovsmannen har varit bunden av vid skapandet av detta alster, utan även sådana val som, även om de är fria, inte bär upphovsmannens personliga prägel genom att ge föremålet ett unikt utseende. Sådana omständigheter som upphovsmannens avsikter under den kreativa processen, upphovsmannens inspirationskällor och användningen av redan tillgängliga former, möjligheten till ett liknande självständigt skapande eller alstrets erkännande i branschkretsar kan i förekommande fall beaktas, men de är under inga förhållanden vare sig nödvändiga eller avgörande för att fastställa originaliteten hos det alster för vilket skydd begärs.

Den tredje och den fjärde frågan i mål C-580/23

83 Den hänskjutande domstolen har ställt den tredje och den fjärde frågan i mål C-580/23, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida artiklarna 2 led a, 3.1 och 4.1 i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att det, för att fastställa ett intrång i upphovsrätten, ska prövas huruvida de kreativa elementen har återgetts på ett sätt som är igenkännbart i alstret, eller huruvida samma visuella helhetsintryck är tillräckligt i detta avseende, samt hur originellt verket är och huruvida det föreligger en liknande skapelse.

84 I detta avseende ska det för det första erinras om att intrång i upphovsrätten är en följd av att ett verk används utan upphovsmannens tillstånd (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juni 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, punkt 21).

85 Domstolen har slagit fast att otillåten användning av ett verk kan utgöra ett sådant intrång även när det rör en relativt liten del av verket, förutsatt att denna del i sig ger uttryck för upphovsmannens egen intellektuella skapelse (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 juli 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punkt 47).

86 För att fastställa ett intrång i upphovsrätten ska den domstol som prövar målet således för det första fastställa huruvida kreativa och originella beståndsdelar hos det skyddade verket har använts på ett otillåtet sätt och för det andra fastställa huruvida dessa beståndsdelar, det vill säga de beståndsdelar som utgör uttryck för val som återspeglar upphovsmannens personlighet, har återgetts på ett igenkännbart sätt i det påstått intrångsgörande alstret (se, för ett liknande resonemang och analogt, dom av den 29 juli 2019, Pelham m.fl., C-476/17, EU:C:2019:624, punkt 39).

87 Vid bedömningen av ett intrång i upphovsrätten enligt artiklarna 2 led a, 3.1 och 4.1 i direktiv 2001/29 kan jämförelsen av helhetsintrycket av vart och ett av de motstående alstren däremot inte vara avgörande, eftersom detta kriterium avser formskyddet.

88 Vad för det andra gäller beaktandet av det skyddade verkets grad av originalitet, ska det erinras om att när ett alster har de kännetecken som anges i punkt 48 ovan och således utgör ett verk, ska alstret i denna egenskap vara upphovsrättsligt skyddat i enlighet med direktiv 2001/29. Det ska härvid påpekas att omfattningen av nämnda skydd inte är beroende av den grad av kreativ frihet som dess upphovsman har haft, och det är således inte svagare än det skydd som ges alla andra verk som omfattas av nämnda direktiv (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 september 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 35).

89 I detta sammanhang ska det påpekas att domstolen har slagit fast, bland annat med avseende på alster av brukskonst, att förekomsten av andra möjliga former som gör att samma tekniska resultat kan uppnås, även om denna förekomst gör det möjligt att konstatera att det finns en valmöjlighet, inte är avgörande för bedömningen av de omständigheter som varit vägledande för upphovsmannens val. På samma sätt saknar den påstådda intrångsgörarens avsikt relevans vid en sådan bedömning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juni 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, punkt 35).

90 Vad för det tredje gäller frågan huruvida det finns en gemensam inspirationskälla för de två motstående alstren, är det, såsom generaladvokaten påpekade i punkt 71 i sitt förslag till avgörande, när de två aktuella alstren är inspirerade av samma verk eller av en tidigare formgivning, endast de nya kreativa elementen som är originella i det härledda verket, och det är endast om dessa nya element återges som ett eventuellt intrång i upphovsrätten föreligger. Det faktum att man följer samma trend eller samma konstnärliga strömning som upphovsmannen till ett tidigare verk utgör inte ett sådant intrång om man inte återanvänder konkret identifierbara kreativa element från detta tidigare verk.

91 Vad slutligen gäller förekomsten av en liknande oberoende skapelse är möjligheterna till kreativitet visserligen begränsade av tekniska skäl vad gäller alster av brukskonst, men en sådan situation är inte helt utesluten och utgör, om den antas vara styrkt, inte ett intrång i upphovsrätten. För att fastställa ett eventuellt intrång i upphovsrätten ankommer det på den domstol vid vilken talan har väckts att bedöma huruvida det verkligen föreligger en sådan oberoende skapelse, med beaktande av samtliga relevanta omständigheter i det enskilda fallet, såsom de förelåg vid tidpunkten för skapandet av alstren i fråga, oberoende av yttre omständigheter och omständigheter som hänför sig till tiden efter skapandet. Enbart den omständigheten att en sådan situation är möjlig kan inte motivera en vägran att ge upphovsrättsligt skydd.

92 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den tredje och den fjärde frågan i mål C-580/23 besvaras enligt följande. Artiklarna 2 led a, 3.1 och 4.1 i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att det, vid bedömningen av huruvida det har skett ett intrång i upphovsrätten, ska fastställas huruvida kreativa element i det skyddade verket har återgetts på ett igenkännbart sätt i det påstått intrångsgörande alstret. Den omständigheten att de två motstående alstren ger samma visuella helhetsintryck och det aktuella verkets grad av originalitet saknar relevans. Möjligheten att åstadkomma en liknande skapelse kan inte motivera att skydd nekas.

Rättegångskostnader

93 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i de nationella målen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på de hänskjutande domstolarna att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

1) **Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället,**

ska tolkas så,

att det inte föreligger ett förhållande i form av huvudregel och undantag mellan formskyddet och det upphovsrättsliga skyddet, innebärande att högre krav skulle tillämpas vid prövningen av originaliteten hos alster av brukskonst än vad som gäller för andra typer av verk.

2) **Artiklarna 2 led a, 3.1 och 4.1 i direktiv 2001/29**

ska tolkas så,

att ett alster som återspeglar upphovsmannens personlighet, genom att ge uttryck för upphovsmannens fria och kreativa val, utgör ett verk i den mening som avses i dessa bestämmelser. Såsom inte fria och kreativa anses inte bara val som dikteras av olika begränsningar, särskilt tekniska, som upphovsmannen har varit bunden av vid skapandet av detta alster, utan även sådana val som, även om de är fria, inte bär upphovsmannens personliga prägel genom att ge föremålet ett unikt utseende. Sådana omständigheter som upphovsmannens avsikter under den kreativa processen, upphovsmannens inspirationskällor och användningen av redan tillgängliga former, möjligheten till ett liknande självständigt skapande eller alstrets erkännande i branschkretsar kan i förekommande fall beaktas, men de är under inga förhållanden vare sig nödvändiga eller avgörande för att fastställa originaliteten hos det alster för vilket skydd begärs.

3) **Artiklarna 2 led a, 3.1 och 4.1 i direktiv 2001/29**

ska tolkas så,

att det, vid bedömningen av huruvida det har skett ett intrång i upphovsrätten, ska fastställas huruvida kreativa element i det skyddade verket har återgetts på ett igenkännbart sätt i det påstått intrångsgörande alstret. Den omständigheten att de två motstående alstren ger samma visuella helhetsintryck och det aktuella verkets grad av originalitet saknar relevans. Möjligheten att åstadkomma en liknande skapelse kan inte motivera att skydd nekas.

Biltgen von Danwitz Ziemele

Kumin Gervasoni

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 4 december 2025.

A. Calot Escobar
Justitiesekreterare

F. Biltgen
Avdelningsordförande